HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אין נמדדין עמה פחות מכאן נמדדין עמה א) ואמאי לקדשו באנפי נפשייהו וכי תימא כיון דלא הוי בית כור לא קדשי והא תניא שדה מה ת"ל לפי שנאמר [1] זרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף אין לי אלא שהקדיש בענין הזה מנין לרבות לתך וחצי לתך סאה ב) תרקב וחצי תרקב ת"ל שדה מכל מקום אמר רב עוקבא בר חמא [א] הכא בנקעים מלאים מים עסקינן דלאו בני זריעה נינהו דיקא נמי דקתני דומיא דסלעים שמע מינה אי הכי אפי' פחות מכאן נמי הנהו ג) נגאני דארעא מיקרו שדרי דארעא מיקרו הכא מאי אמר רב פפא [ב] אע"פ שאין מלאים מים מאי טעמא אין אדם רוצה שיתן מעותיו במקום אחד ויראו לו כשנים ושלשה מקומות מתקיף לה רבינא והא דומיא דסלעים קתני מה סלעים דלאו בני זריעה נינהו אף הני נמי דלאו בני זריעה נינהו כי קתני דומיא דסלעים [ג] אפחות מכאן: ד) (פחות מכאן נמדדין עמה): אמר ר' יצחק [ד] טרשים שאמרו בית ארבעת קבין אמר רב עוקבא בר חמא [ה] והוא שמובלעין בחמשת קבין רב חייא בר אבא אמר רבי יוחנן [ו] והוא שמובלעין ברובה של שדה בעי רב חייא בר אבא רובן במעוטה ומעוטן ברובה מהו [ז] תיקו ה) בעי רבי ירמיה

כשיר

אין נמדדין עמה. לפדות לפי חשבון זה הקצוב בפרשה דחשיבי שדה בפני עצמן וכיון דלא הוה שדה זרע כדלקמן דמוקמינן לה בנקעים מלאים מים אין נפדין אלא בשווייהן. ובתורת כהנים ו) מפיק לה מקראי ואם משנת היובל יקדיש שדהו ז) מה ת"ל מנין אתה אומר היו שם נקעים עמוקים כו' שאין נמדדין עמה ת"ל שדהו. וליכא למימר אין נמדדין עמה דלא קדשי כלל דהתנן בשילהי המוכר את הבית (לעיל דף עא.) המקדיש את השדה הקדיש את כולן אפי' בור וגת וכ"ש נקעים וסלעים: **פחות מכן נמדדין עמה.** ונפקא לן בתורת כהנים ואם אחר היובל יקדיש שדהו מה ת"ל מנין אתה אומר היו שם נקעים עמוקים פחות מעשרה או סלעים גבוהים פחות מי' טפחים הרי אלו נמדדין עמה ת"ל שדהו: **נמדדין עמה.** לפדות לחשבון סלע ופונדיון לבית כור לשנה: **ואמאי.** אין נמדדין לפדות לפי חשבון: **ליקדשו באפי נפשייהו.** כלומר אם אין רוצה למודדן עמה לפי שהן שדה חשוב בפני עצמן ויכול לפדות כל אחד ואחד בפני עצמו כמקדיש שתי שדות שיכול לפדות זה בלא זה ליקדשו מיהא באנפי נפשייהו שכשירצה יפדה אותן הנקעים בפני עצמן לפי חשבון בית זרע חומר שעורים בנ' שקל כסף כדין שדה אחוזה ואמאי קתני אין נמדדין דמשמע כלל וכלל אינן בקדושת תורת שדה אחוזה אלא קדושת דמים לפדות בשווייהן: **וכי תימא כיון דלא הוי בית כור.** אותן הנקעים: **לא קדישי.** בפני עצמן בתורת שדה אחוזה אלא לפדות בשווייהן כשדה מקנה ומשום דגבי שדה אחוזה זרע חומר שעורים כתיב: **והתניא.** בתורת כהנים גבי שדה אחוזה דכתיב ואם גאל יגאל את השדה המקדיש אותו שדה מה ת"ל שיכול אין לי אלא המקדיש בית כור שגואל בענין הזה הקדיש בית לתך בית סאה בית קב מנין ת"ל שדה מכל מקום הכי מיתניא בתורת כהנים: **דלאו בני זריעה נינהו.** ולא קרינא להו בית זרע הלכך אין נמדדין עמה אלא ח) [בפני עצמן] לפדות בשווייהן: **אי הכי.** כיון דטעמא משום דאינן בני זריעה אפי' פחות מי' נמי לא יהו נמדדין עמה: **נגאני דארעא.** ביקועי הקרקע ואין להם שם בפני עצמן וכיון דעיקר השדה ראוי לזריעה הרי כל השדה נקרא בית זרע דהנהו נגאני בטילי לגבי שדה: **שידרי.** גבשושיות שאי אפשר לקרקע להילקט במלקט והיטני שלא יהו בה בקועים וגבשושיות: **נגאני.** אנקעים קאי ושידרי קאי אסלעים: **הכא מאי.** נקעים עמוקים י' דמתניתין גבי מכירה דקתני נמי אין נמדדין עמה מי איירי נמי בנקעים מלאין מים דומיא דסלעים והלכך לא הוו בכלל בית כור עפר אבל אי הוו ראוין לזריעה נמדדין עמה כדאמרן גבי הקדש או דלמא לא דמי מכירה להקדש דאין אדם רוצה כדלקמן: **אין אדם רוצה.** הלוקח וגם המוכר יודע היה שלדעת כן קונה הלוקח הלכך עליה דמוכר רמיא לגלויי שימכור לו בשני מקומות וכיון דלא פירש לא מקבל לוקח: **בשני מקומות.** בשני ט) שדות דאיכא טורח מרובה בחרישה וזריעה וקצירה בשני שדות יותר משדה אחד גדול ביחד: **אפחות מיכן.** כלומר משום סיפא דקתני פחות מכאן נמדדין עמה תנא רישא נקעים וסלעים דלאו בני זריעה נינהו לאשמועינן דהיכא דהוו פחות אע"ג דלאו בני זריעה נינהו נמדדין עמה. ומיהו רישא דקתני דומיא דסלעים הוא הדין נמי אי לא הוי דומיא דסלעים אין נמדדין עמה כיון דהוי מקום חשוב בפני עצמו דאין אדם רוצה כו'. וגבי הקדש דאמרן לעיל דיקא נמי דקתני דומיא דסלעים שפיר קדייקא דומיא דסלעים דאילו ה"נ גבי מכירה בעל כרחנו רישא דומיא דסלעים קתני בשאינן ראוים לזריעה אלא שאנו דוחקים לתרץ ה"ה בראוים לזריעה והא דנקט שאין ראוין לזריעה דומיא דסלעים משום סיפא נקט לה ומכל מקום דומיא דסלעים קתני: **טרשין שאמרו.** במתניתין פחות מיכן נמדדין עמה והוא הדין לנקעים מלאים מים דלא חזו לזריעה ה"מ דנמדד כגון דלא הוו אלא בית ארבעת קבין בין כולן כי מצרפת להו בההוא בית כור והוא הדין לקביים בחצי כור אבל טפי מד' קבין לא מקבל לוקח דהא בית כור עפר אתני ליה מוכר ללוקח וכולי האי לא מחיל איניש: **והוא שמובלעין.** הנהו ארבע קבין: **בחמשת קבין.** שמפוזרין בכל חמשת קבין וכל שכן אם מפוזרין יותר כגון בששה או בז' קבין דבטילי אבל אם אינן מפוזרין אלא בד' קבין ומחזה כמו שמכונסין דמו ולא בטילי ואין נמדדין עמה דכאלו אחת רחבה ד' קבין דמי. ודוקא ד' קבין אבל פחות מד' קבין כיון דאין גבוהין עשרה אפילו הוו סלע אחת נמדדין עמה: **רב חייא בר אבא אמר רבי יוחנן.** אפילו מובלעין בטפי מה' קבין כרצופים דמו ואין נמדדין עמה וכל שכן בה' קבין דאין נמדדין עמה עד שיהו מובלעין ברובה של שדה כגון דבית כור הוי ל' סאין ורובן הוי ט"ז סאין וד' קבין היינו ט"ז רבעים רבעי הקב נמצאו ד' קבין המובלעין ברובה של שדה היינו רובע לכל סאה אבל ביותר מרובע לסאה חשיבי כמכונסין ולא בטילי ואין נמדדין עמה: **בעי רב חייא בר אבא.** בהך מילתא דרבי יוחנן דאמר והוא שמובלעין ברובה של שדה פשיטא לי דאם מפוזרין כל הארבע קבין בכל רובה של בית כור בשוה כגון רובע לסאה ט"ז רבעין לט"ז סאין דבטל אלא הכי קמבעיא לי אם רובן של ד' קבין דהיינו י) ט' רבעין בז' סאין ומיעוטן של ארבע דהיינו ז' רבעין מפוזרים ברובה של רוב השדה שהן ט' סאין דהיינו ז' רבעים בט' סאין מהו מי אמרינן כיון דרובן של ארבע קבין מכונסין הן ואין מפוזרין כראוי משום דהוו תשע רבעין בז' סאין ולפי חשבונו של ר' יוחנן רובע לכל סאה בעינן כ) נמי שכל הארבע קבין [אין] מפוזרין כראוי דמי ואין נמדדין עמה או דלמא כיון דבין כל הארבע קבין מפוזרים ברוב כל השדה דהיינו ט"ז רבעין בט"ז סאין שפיר דמי ולא קפיד ר' יוחנן אלא שיהו כל הארבע קבין מובלעין ברובה של שדה ולא אתא למעוטי אלא היכא דכולן במיעוט שדה דהוו כולן רצופין יותר מדאי אבל אם (א) רובה של שדה ד' קבין רצופין ומיעוטן מפוזרין יפה וכגון שבין כולן תופסין רוב השדה שפיר דמי ונמדדין עמה. כן נראה בעיני ועיקר: והכי גרסינן **רובן במיעוטה ומיעוטן ברובה מהו תיקו.** וחדא בעיא היא:

כשיר

אין נמדדין עמה. לפי חשבון הכתוב בפרשה [א] וליכא למימר אין נמדדין עמה דלא קדשי כלל דהא תנן בשלהי המוכר את הבית (לעיל דף עא.) המקדיש את השדה הקדיש את כולן אפי' בור וגת כ"ש סלעים ונקעים כפ"ה ועוד דא"כ מאי הוי פריך בתר הכי והתניא שדה כו' התם ודאי קדשי לפי שמקדישו בפירוש אבל הכא שאין מקדיש בפירוש לא קדשי כלל: **ואמאי** ליקדשו באפי נפשייהו. פי' הרשב"ס כמקדיש שתי שדות שיכול לפדות זה בלא זה ואין נראה לר"י דא"כ אפי' בשדה אחד יכול לפדות חציו לפי חשבון בית זרע חומר שעורים דבשדה אחוזה אמר בפ"ק דקדושין (דף כא. ושם) דלכ"ע פודה וגואל לחצאין ולא פליגי התם ר"ש ורבנן אלא ל) (בשדה מקנה) ולא כמו שפ"ה בפ' מ) (המקדיש) שדהו (ערכין דף כח) דפליגי בשדה אחוזה ונראה לר"י דה"פ וליקדשו באפי נפשייהו [ב] כלומר היכי אמרת דלפי שהן נחשבים בפני עצמן אין נמדדין עמה ליקדשו אע"ג דהן נחשבין באפי נפשייהו [ג]: **אי הכי אפי'** פחות מכאן נמי. לשון אי הכי מגומגם דמשמע דאי לאו דאוקימנא בנקעין מלאים מים הוה אתי שפיר והא מסלעים לעולם איכא למיפרך שאינן ראוין לזריעה דהשתא נמי פריך מינייהו מדאיצטריך לשנויי שידרי דארעא מיקרו ומיהו בכמה מקומות מצי למימר ולטעמיך ולא קאמר ועוד אומר ר"י דמעיקרא לא ס"ד דבעינן שיהא ראוי לזריעה אלא אפי' לא יהא ראוי לזריעה קדושה לפי חשבון בית זרע חומר שעורים ומשום הכי הוה אתי שפיר דפחות מכאן הוי הכל שדה אחת וגבוהין עשרה או עמוקין י' חשובין בפני עצמן אבל השתא דקאמר דבעינן ראוי לזריעה אפי' פחות מכאן נמי: **כי** קתני נמי דומיא דסלעים אפחות מכאן. אע"פ שדוחק עצמו לומר כן אפחות מכאן מכל מקום שפיר קאמר לעיל דיקא נמי דמשמע טפי דאגבוהים עשרה קתני דומיא דסלעים דהא ברישא הוא דקתני סלעים ונקעים [ד]:

אם

עין משפט נר מצוה

ו א מיי' פ"ד מהל' ערכין הל' יג סמג עשין קלא:

ז ב ג מיי' פכ"ח מהל' מכירה הל' א סמג עשין כב טוש"ע ח"מ סי' ריח סעיף א:

ח ד ה ו מיי' שם הל' ג טוש"ע שם סעיף ב:

ט ז מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג:

◆

רבינו גרשום

הכי אתא לאשמועינן דאי שויא אותה שדה טפי או גריעא טפי אינה נחשבת לעולם אלא חומר בנ' שקל כסף: אינם נמדדים עמה. ומשמע דאינם מקודשים ואמאי לא הוין מקודשין. ליקדשו הני נקעים והני סלעים באנפי נפשייהו בלא מדידה. וכי תימא כיון דלא הויין הנהו נקעים וסלעים בית כור ומשום הכי לא יקדישו והא תניא הא דכתיב ואם את שדה מקנתו וגו' ומה ת"ל א) שדה הא כבר אמר ואם את שדה מקנתו לפי שנאמר זרע חומר שעורים דהיינו כור אין לי דמצי למיפרקיה אלא שהקדיש בענין הזה זרע חומר. מנין לרבות לתך חצי כור חצי תרקב קב וחצי ואפי' רובע הקב ת"ל שדה מכל מקום והני סלעים והני נקעים ליקדשו באנפי נפשייהו. ואמר רב עוקבא בר חמא משום הכי אין מקודשין ואפי' באנפי נפשייהו דבנקעים מלאים מים עסקינן דלאו בני זריעה נינהו. וגבי הקדש בעינן ראוי לזריעה דכתיב זרע חומר: דיקא נמי. דמלאין מים מדקא מדמי לסלעים דלאו בני זריעה משום הכי לא מקדשי אפי' באפי נפשייהו ש"מ: אי הכי. דלאו בני זריעה אפי' פחות מיכן עמוק י' וגובה י' נמי לא ליקדשו הואיל ולא חזיין לזריעה ואמאי נמדדין עמה. ותריץ הכי פחות מיכן ודאי נמדדין דהנהו נקעים דאינן עמוקין י' אפי' מלאין מים כאגני דארעא מיקרו. כלומ' ספלים של קרקע וכגופה של קרקע דמו. וסלעים נמוכין מי' שידרי דארעא מיקרו. כלומר כמו שידרא שבקרקע משום הכי נמדדין אע"ג דלא חזו לזריעה. גבי הקדש אמרינן כהאי גוונא. הכא גבי מקח וממכר דמתני' מאי. מי אמרינן הני נקעים דעמוקין י' משום הכי אין נמדדין דמלאין מים הן אבל לאו הכי נמדדין: אמר רב פפא אע"פ שאין מלאין מים. הואיל דעמוקין י' אין נמדדין משום דאין אדם רוצה שיתן מעותיו בשביל שדה אחת ויראו לו ב' וג' מקומות אבל פחות מי' נמדדין משום דהנהו שדרי ואגני מיקרו דאפי' מלאין מים נמדדין: מתקיף לה רבינא. והיכי מצית למימר דהכא במתני' במאי עסקינן דאע"ג דאין מלאין מים אין נמדדין. והא דומיא דסלעים קתני מה סלעים דלאו בני זריעה נינהו. אבל אי לאו מלאין מים לעולם נמדדין הואיל דחזיין לזריעה כי היכי דגבי הקדש. ומהדר ליה לעולם אע"פ שאין מלאין מים אין נמדדין משום שאין אדם רוצה שיתן מעותיו כו' ויראו לו ב' וג' מקומות ודקא קשיא לך הא דומיא דסלעים קתני וכו'. כי קתני דומיא דסלעים אפחות מיכן קתני דקתני מתני' פחות מיכן נמדדין עמה אע"ג דמלאין מים הן ולאו בני זריעה נינהו משום דאגני דארעא מיקרו. אבל גבי רישא אע"פ שאין מלאין מים אין נמדדין וכדפרשי': קתני מתני' פחות מיכן נמדדין עמה אמר ר' יצחק סלעים וטרשים שאמרו. דפחות מיכן דנמדדין כשהן בת ד' קבים שהן גופן הסלעים אם יהי' מקובצין ביחד לא יהו יותר מבית זרע ד' קבים מחזיקים בשדה לא הוי דבר חשוב באנפי נפשייהו וכגופה של קרקע דמיא אבל מחזיקין בשדה יותר מד' קבין הוי דבר חשוב אע"ג דנמוכין טפי אין נמדדין: אמר רב עוקבא. אימתי קתני ר' יצחק ד' קבין דנמדדין והוא שמובלעין הנהו טרשין בבית זרע ה' קבין הואיל דהנך טרשים דד' קבין מפוזרין בה' קבין לא הוי חשיבי בפני עצמן ונמדדין עם השדה וכל שכן אם מובלעין בתוך ו' קבין או ז' או ח' אבל אי מובלעין בבציר מה' קבין לא הוי מפוזרין כל כך והוי חשיבי בפני עצמן ואין נמדדין. ור' חייא מחמיר טפי מרב עוקבא דר' חייא בעי דליהוו טרשין דד' קבין מובלעין מפוזרין ברובה של שדה ואמטול הכי נמדדין עמה אבל אי מובלעין במיעוטה של שדה אע"ג דמפוזרין בה' קבין או בו' אין נמדדין עמה דדבר חשוב בפני עצמו הוא: בעי ר' חייא. להיכא דמובלעין הן כולן טרשין ברובה של שדה פשיטא לי דר' יוחנן דאמר דודאי נמדדין דלא חשיבי בפני עצמן. אלא הא מבעיא לי אי רובן של הנהו טרשין הללו במיעוטה של שדה מהן מי אמרינן הואיל דרובן של טרשין במיעוטה של שדה כמאן דאיתנייהו כולן דמי ואין נמדדין דדבר חשוב בפני עצמו או דלמא הואיל דליתנייהו כולן הנהו טרשין במיעוטה של שדה לא הוי דבר חשוב ונמדדין דכמפוזרין דמי. והיכא דרובן דסלעין במיעוטן של שדה מיעוטן דסלעין ברובה של שדה וחדא מילתא היא: בעי ר' ירמיה. בין אליבא דרב עוקבא דאמר שמובלעין בה' קבין משום הכי נמדדין עמה וכל שכן אי מובלעין בטפי מהאי שיעורא דנמדדין בין אליבא דר' חייא דאמר שמובלעין ברובה של שדה נמדדין אליבא דכולהו קא בעי ר' ירמיה אם עשויין הנהו סלעים

מסורת הש"ס

א) [ערכין כה.], ב) [פירוש תרי וקב והיינו שלשה קבין שהיא חצי סאה. ערוך], ג) [פי' מקום אשבורן מלשון שררך אגן הסהר. ערוך], ד) נ"א ל"ג, ה) ב"מ דף כה., ו) [בחוקותי פרק י], ז) [ויקרא כז], ח) רש"ל, ט) [כשתי רש"ש], י) ט' רבעין מפוזרין במיעוטה של רוב השדה שהוא ז' סאין כצ"ל רש"ל, כ) [צ"ל כמי], ל) [צ"ל בבתי ערי חומה], מ) [צ"ל המוכר ד' לא. ושם תוס' ד"ה תני],

◆

תורה אור השלם

1 וְאִם מִשְּׂדֵה אֲחֻזָּתוֹ יַקְדִּישׁ אִישׁ לַייָ וְהָיָה עֶרְכְּךָ לְפִי זַרְעוֹ זֶרַע חֹמֶר שְׂעֹרִים בַּחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כָּסֶף: ויקרא כז טז

◆

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה בעי רב חייא וכו' אבל אם רובן של ד' קבין כצ"ל ותיבת שדה נמחק:

◆

מוסף רש"י

אין נמדדין עמה. והן נפדין בשווין והשאר לפי חשבון חמשים סלעים לבית כור (ערכין כה.). **לקדשו באנפי נפשייהו.** נהי דבהדי ארעא לא קדשי להיות נמדדים בקרקע שוה להיות קטפרס שלהן נמדד לעלות בחשבון, נקדשו באנפי נפשייהו להיות נמדדין לפי מה שישבהן, ולא יעלה מדרון שלהן בחשבון (קדושין סא.) וליפרקו נמי לפי חשבון חמשים לבית כור ומה הנאה יש במה שאין נמדדים עמה, הא אינהו נמי הכי מיפרקי (ערכין כה.). **שדה מה ת"ל.** והוה ליה למכתב ואם מאחוזתו יקדיש איש וגו' וכתב ואם משדה אחוזתו (קדושין סא.). **בענין הזה.** כדי זרע חומר שעורים (שם) בית כור שלם (ערכין כה.). **לתך.** חצי כור, **תרקב.** חצי סאה, תרי וקב דהיינו שלש קבין שהן חצי סאה (שם). **דלאו בני זריעה נינהו.** וכתב הכתוב זרע ומידי דלאו בני זריעה נינהו אין נפדים בדמים הללו אלא בשווייה (קדושין סא.). **דומיא דסלעים.** שסתם סלע אין ראוי לזריעה, דקשה הוא (שם). **נגאני דארעא מיקרו.** הנקעים קרויין אגנות הקרקע, שהמים מתמצין לתוכן כמו (שמות כד) וישם באגנות (שם) נקעים פחותין מי' נגאני דארעא, ספלים של קרקע שהמים מתכנסין שם ועל שם הקרקע הם נקראים ואינן חשובין בפני עצמן, וסלעים הנמוכין מעשרה **שדרי דארעא מיקרו.** כמו שדרה של בהמה שגבוהה (ערכין כה.) מקום הסלעים אין להם שם סלעים לעצמן אלא על שם הקרקע הם נקראים, שידראות הקרקע (קדושין סא.).

◆

מוסף תוספות

א. אבל ליגאל בשווין מיהא קדשי. תוס' קידושין סא. ב. לחשבון בית זרע חומר שעורים. ריטב"א. ג. ונהי שאינם נפדין עמה מתורת שדה, הרי הן נפדין לעצמן באותו פדיון עצמו וא"כ אמאי אין נמדדין עמה. שם. ד. עיין ריטב"א.

א) נראה דצ"ל ומה ת"ל אשר לא משדה אחוזתו הא כבר אמר וכו' כצ"ל ומיהו בת"כ מפיק לה מקרא דואם גאול יגאל וגו' וכמ"ש הרשב"ס.